

/ Alap-forrásmű: "Tanulmányok Tolna megye történetéből" Szerk.:
dr. Puskás Attila, Kiadja: a Tolna megyei Tanács Levéltára Szek-
szárd, 1969. A tanulmány címe: "Liszt szekszárdi kapcsolatairól"
+ dr. Hadnagy Albert, sajtó alá rendezte, kiegészítette és jegy-
zetekkel ellátta: dr. Prahács Margit/

"... Liszt először 1846-ban járt Szekszárdon. Ez a látogatás össze-
függött a művész európai hangversenykörútjával. /.../ Hazatérését
megelőzte egy bécsi koncertsorozat. Az Augusz-család bécsi rokonságá-
tól és barátaitól részletes értesítéseket kapott a hangversenyek sike-
réről és visszhangjáról. /.../ A művész három koncertet adott már, e-
zek egyikén ők is ott voltak és nagyon élvezték valóban elsőrangú já-
tékat. Különösen tetszett nekik Schubert C-dur Fantáziája, /.../ játé-
kának könnyedsége és bája nagyszerűen érvényesült egy Chopin-etüd e-
lőadásakor. Sajnálataikra ezután Schubert-dalt nem játszott. Ehelyett
nagy örömeikre Liszt az előző koncertjében már tomboló sikert kiváltott
"Magyar Dalok" című művét - általános kívánságra - újra eljátszotta."

Augusz Antal Liszt elé megy a fővárosba, innen írja: "... Megérke-
zése után 5 órakor jelen volt Lisztnek a József Fiuárvaházban adott
koncertjén /.../ három darabot játszott. Ezen kívül Schodelnét kísérte
zongorán, aki magyarul énekelt az "Erlköniget" rosszul, de Liszt zon-
gorakisérére végtelenül megragadó és szép volt."

"Liszt első szekszárdi hangversenyét 1846. október 18-án tartotta,
Tolna vármegye székházának dísztermében. Ez a koncert az egykoru "Érte-
sitvény" szerint egészen szokatlan időben, déli 12 órakor kezdődött."
/A hangversenyt egyébként aznap este újra végig kellett játszania./

A műsor:

1. Abránd Norma felett
2. Megkérés keringőre W e b e r t ő l
3. Üdvözlégy. /Ave Maria/ S c h u b e r t t ő l
4. Rémkirály /Erlkönig/
5. Magyar Dalok.
6. Galoppe Chromatique.

Liszt emez első szekszárdi alkalma után 1846. október 24-én hagyja

el a várost, hogy Scitovszky János pécsi püspök, a későbbi esztergomi érsek meghívásának eleget tegyen. Utközben Nádasdon /ma: Mecseknádasd/ száll meg. Ismeretes: itt ír először magyar szövegre, mégpedig a szekszárdi illetőségű Garay János: Patakcsa c. költeményére komponál férfinyűvest a pécsi dalárda számára.

Lisztnek első látogatását követő levelét hosszabb szünet követi, de 1853-tól már sűrűsödik a levélváltás. A Mester soraiból kiderül, hogy 1846-ban Szekszárdon fogalmazta meg először azt a magyar rapszódia, amely azután végső megfogalmazásában - mint VIII. Rapszódia - 1853-ban Augusznak dedikálva jelent meg.

A Hadnagy-tanulmány jegyzeteiben található: "...az egész társaság - a Budapestről érkező Liszt abbé és kísérete: lánya Cosima, Hans von Bülow, Reményi Ede, Plotényi Nándor, Rosty Pál /D.T./ - a "Szt. Erzsébet legendája" c. oratórium ... bemutatójára jött össze Pesten. A hangversenyt a Nemzeti Zenede 25 éves évfordulójának alkalmából rendezték. Liszt aug. 8-tól Schwendtner Mihály belvárosi apátplébános vendégeként, a legsokoldalubb szerepléssel: mint szerző, karmester, zongoraművész, - önállóan, majd Reményi és Plotényi közreműködésével - tevékenykedett."

Augusz Anna /ekkor 18 éves/ naplójából idézhető: /e dokumentum, tudomásunk szerint, a közeljövőben megjelenik majd/; 1865. szeptember 2-án érkezik Liszt Szekszárdra. "...Este Liszt a legnagyobb készséggel vállalkozott arra, hogy Plotényivel négy kézre ünnepi miséjéből ~~Esztergomi~~ mise D.T./ több részletet előadjanak. Valóban látni kellett volna az Abbé remek és átszellemült fejét, milyen jól ki tudja fejezni hitét a Credo-ban. Minden érzelem kifejeződik nemes arcán, amely mennyei örömtől sugárzik, mikor e szavakat tolmácsolja: "És az örök életet" Amen!..."

Ugyanekkor történik: "...Abbénk ezután eljátszotta oratóriumából "A keresztes lovagok kórusát" és a Gyermekkórust. /.../ Ezután az abbé Bülow keringőiből játszott még néhányat, majd Reményi, a nagy hegedűvirtuóz tökéletesen adta elő a Liszt által olyan nagyszerűen megzenésített Lenau-költeményt." A jegyzetben: Liszt Lenau híres költeményét legelőször énekhangra, zongorakísérettel írta /1860/, 1864-ben átírta hegedű-zongorára. Reményi kéziratból játszhatta a heg. szólamot, mert ilyen formában a mű csak Liszt halála után, 1896-ban jelent meg.

A fenti mondat befejezéséről a cím lemaradt, helyesen így áll a naplóban: "... a Liszt által olyan nagyszerűen megzenésített Lenau-költeményt: "A három cigány"-t."

1865. szept. 3-án: "...Az Abbé 7 óra után szobájában reggelizett. Mivel a mi szobánk szemben van az övével, hallottuk őt zongorázni..."
"...Ebéd előtt az Abbé szobájában Reményi kíséretével különkülönféle darabokat és zsoltárokat játszott."

Ugyanezen a napon, vasárnap, esik a nevezetes decsi kikocsikázás, ahol is Liszt bizonyíthatóan találkozott a sárközi népdallal, de fájdalom, intakt maradt tőle.

Hazatérvén "... este a házunk előtt a nagy tér megtelt emberekkel. Kiváló Abbénk nagyon szívesen vállalkozott arra, hogy a szekszárdiaknak hangversenyt adjon. /.../ Liszt tehát a zongorához ült, és Reményivel magyar rapszódákat adott elő, majd grandiózus módon játszották el Bülowval négykézre a Rákóczi-indulót..."

1865. szept. 4. hétfő

"...Reggel hallottam, hogy jó Abbénk a szobájában zongorázik..."
Ebéd után: "... Liszt a szobájában zongorázott és oly kedves volt, hogy engem és Midet behívott magához, hogy hallgassuk őt: Chopin-darabokat és másokat adott elő. Este a szalonban ő és Bülow két zongorán játszottak el a "Todtentanz" "Danse macabre" c. remek Liszt-művet. Vacsora után Bülow Liszt valóban nagyszerű spanyol rapszódáját szólaltatta meg. Játéka a lehető legjobban közelített meg nagy mesterének, Lisztnek előadó tökélyét..."

1865. szept. 5. kedd

"... Este az Abbé Reményivel a "La Notte" c. gyönyörű szerzeményét játszottam, majd két szép legendát: "Assisi Szt. Ferenc prédikációja a kis madarakhoz" és "Paolai Szt. Ferenc a hullámokon járva" címűeket adta elő..."

A lábjegyzetben: "A két Szt. Ferenc legendát Liszt Szekszárdra jöve-tele előtt, augusztus 29-én, a Redoutban tartott hangversenyen játszotta először nyilvánosan. 1866-ban jelentek meg a Rózsavölgyinél Pesten és Heugelnél Párizsban."

"... Ezután az Abbé Schubert: "Die Waldesnacht" c. dalát játszotta, papa énekelt, s ezzel nagy örömet szerzett Lisztnek, aki különösen dícsérte a "Du liebst mich nicht" zenéjét, s nagyon kedves és igen vidám volt..."

1865. szept. 6. szerda

"...Este az Abbé négy kézre adta elő Plotényivel a "Lohengrin"-t és egy "Áldás és eskü" c. másik darabot."

1865. szept. 7. csütörtök

"...Az ebéd előtti idő nagyon érdekesen telt el. Liszt az általa zongorára átírt "Sämtliche Lieder"-ból adott elő. Először a Wiegenlied-et játszotta /Engelien mit dem Goldenen Haar/..."

A jegyzetben: "Liszt legelső dalszerzeménye: bölcsődalnak írta legelső gyermeke, Blandine születésekor. Liszt a zongoraátíratot játszotta, míg Reményi hegedűjén emelte ki a dallamot."

"... A jó Abbé ezután "Die Loreley", "Du bist wie eine Blume" és "Über allen Gipfeln ist Ruh" c. dalokat játszotta..."

1865. szeptember 8. péntek

"... Bülow... eljátszotta Liszt: Pesti Karnevál-ját..."

"... Ebéd előtt még nagy készséggel játszotta el /t.i. Liszt; D.T./ nekünk az "Ave Maria"-ját és "Szt. Erzsébet oratóriumából" az angyalok kórusát!"

1870. szept. 25-én a Nőegylet hangversenyén "egyik magyar rapszódiaját" játsza /Menter Zsófia, Reményi Ede és Olga Janina társaságában, a Zenészet Lapok szerint még Francois Servais és Mihalovich Ödön is szerepeltek./

ZENEAKADÉMIA

Liszt születésnapján ~~aaa~~ a templomban /az Augusz-által építtetett, mind a mai napig "Ujvárosi templomként" ismert templomról van szó; D.T./ Reményivel a Koronázási Mise "Benedictus"-át adta elő. Az ebéd után ugyancsak Reményivel adott egy kis rögtönzött hangversenyt a vendégek tiszteletére.

Mosonyi Mihály szekszárdi Liszt-látogatóból hazautban fázik meg halálosan, "Liszt... egy Ábrányi Kornélhoz intézett levelében adott kifejezést mélységes részvétének ... az őt annyira megrendítő haláleset hatására komponálta Szekszárdon, látogatásának utolsó hetében, a "Mosonyi gyászmenete" c. zongoradarabot/.../ amelyet azután, 1885-ben beiktatott a "Magyar Történelmi Arcképek" c. zongoradarabjainak sorozatába /no. 7./"

"A Siposs-Lang féle tudósítás arról ad hírt, hogy Liszt ugyancsak 1870-ben Szekszárdon írta a Rákóczi indulónak egy újabb négykezes átíratát és két kézre, két zongorára való átdolgozását, valamint a b. a. c. h. zenebetük "BACH" felett írt nagy koncertfugáját is. A tudósításhoz megjegyezzük, hogy utóbbi művet Liszt eredetileg orgonára írta, pontos címe: "Preludium und Fuge über den Namen BACH". A mű első megfogalmazásában 1855-ben keletkezett, Szekszárdon a II. megfogalmazásról lehetett szó, mely 1870-ben jelent meg Schobertth kiadásában." /.../ "Ezek mellett két olyan komponálási tervről tudunk,

amelyeket Liszt Szekszárdon akart megvalósítani. Csapó is megemlékezik arról, hogy Liszt 1870 nyarán, egy nagyszabású nemzeti oratórium megkomponálására készült. Jókai Mór Szent István király legendáját öntötte volna zenébe. Ábrányi Kornél verses átdolgozása és a szöveg öt jelenetben való dramatizálása már elkészült. Liszt kéri a német fordítást is, hogy Szekszárdon mindent megbeszélhessenek, s elkezdhesse "A Szent Tűz és A Szent Viz" című első rész megkomponálását. /Mindmáig semmi sem ismeretes belőle; minden bizonnyal csak terv maradt./

1875. március 10-i, híres, pesti hangversenyén Augusz-források Liszt és Wagner együttes szereplését emelik ki, név szerint Liszt: "A strassburgi dóm harangjai" c. művét. Maga a szerző vezényelt, aki utána még Beethoven Es-dur zongoraversenyének előadásával is közreműködött. Wagner saját műveiből vezényelt részleteket.

Liszt utolsó szekszárdi látogatása két évvel előzi meg Augusz Antal halálát /1876. okt. 21 - 31. ill. 1878. szept 9. + /. Ezután kapcsolatai megszakadnak, korábban más, előadott művekről nincs tudomás.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM